

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Duyvendakje als modelwoord voor een constructie

Santen, Ariane van

Citation

Santen, A. van. (2016). Duyvendakje als modelwoord voor een constructie. In *Aries netwerk: een constructicon* (pp. 174-176). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3213737>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3213737>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

55. *Duyvendakje* als modelwoord voor een constructie

Ariane van Santen, Universiteit Leiden

Met zijn vorige leven als wereldverbeteraar en actievoerder bij Greenpeace mag hij [= Diederik Samson] trouwens wel oppassen. Voor je het weet ontdekt iemand een *Duyvendakje* en krijgen we weer de hele discussie van vier jaar geleden over ons heen, toen Wijnand Duyvendak plotseling werd ontmaskerd als een linkse terrorist en de Kamer diende te verlaten. (*de Volkskrant*, 10 maart 2012)

Dit specifieke gebruik van de familienaam *Duyvendak* als verkleinwoord dateert van (eind) 2008. *Duyvendakje* slaat op gedrag van Groen Links Tweede Kamerlid Wijnand Duyvendak. In augustus 2008 bestempelde hij in een persbericht naar aanleiding van zijn boek *Klimaatactivist in de politiek*, de inbraak in het ministerie van Economische Zaken waaraan hij in 1985 deelnam, als ‘een groot succes’. Pas toen een week later bleek dat ambtenaren van Economische Zaken destijds ook thuis lastig gevallen waren, ontstond ‘de affaire Duyvendak’ en betuigde hij spijt. Na stevig overleg binnen de fractieleiding, besloot hij af te treden als kamerlid (Halsema 2016).

Duyvendakje is door een lezer van *Onze Taal* al gesignaleerd in november 2008, die als betekenis veronderstelt ‘een strafbaar feit dat door de dader (met veel bombarie) wordt opgebiecht, met name wanneer het verjaard is.’ Van dat laatste element ben ik niet zeker, ook hoort er mogelijk bij dat de spreker twijfelt aan de oprechtheid van de spijt. Maar belangrijk is dat het niet alleen gezegd wordt over Wijnand

Duyvendakje *als modelwoord voor een constructie*

Duyvendak, maar vooral over iemand anders, die iets vergelijkbaars gedaan zou hebben. Zoals in (1).

- (1) (...) Een kleine week eerder *deed* Bas Elfrink, GroenLinks-wethouder te Duiven, *een Duyvendakje*. Hij biechtte op dat hij tijdens demonstraties in de jaren tachtig twee keer een agent heeft geslagen. (*Vrij Nederland*, 4 oktober 2008)

Inmiddels komen ook andere invullingen van de familienaam voor, dus ik neem aan dat er naar het model van *een Duyvendakje* een patroon is ontstaan:

een [[X]_{familienaam} + tje]_{soortnaam}

We hebben hier te maken met een constructie, met een vaste plaats voor het diminutiefsuffix, en de familienaam als variabele, in combinatie met het lidwoord *een* of *het*, met de betekenis ‘een optreden van een bepaald (bekend) persoon dat lijkt op dat van Duyvendak’. Het suffix *-tje* verandert de eigennaam in soortnaam, maar zorgt ook voor het element van negatieve appreciatie dat bij andere verkleinwoorden eveneens voor kan komen.

Ik noteerde onder andere de volgende gevallen:

- (2) De niets vermoedende lezer zal hier een nieuw ‘*Stapeltje*’ in zien en niemand meer willen geloven. (*de Volkskrant*, 25 juni 2016)
- (3) Op het Binnenhof is sinds vorig jaar een nieuw woord in zwang: het ‘*Bokestijntje*’. De term staat voor een ondoordachte uitspraak, gevolgd door excuses. Ontleend aan VVD-Kamerlid Bokestijn, die er een gewoonte van heeft gemaakt boude uitspraken

Duyvendakje *als modelwoord voor een constructie*

te doen die hij dan later weer moet intrekken.
(*Reformatorisch Dagblad*, 23 maart 2009)

Vaak treedt het patroon op in combinatie met het werkwoord *doen*, of een vergelijkbaar werkwoord:

- (4) Haatsnor Akgunduz *doet een Diederik Stapeltje*
(http://www.geenstijl.nl/mt/archieven/2016/02/buikhuisen_is_voor_minder_gejorist.html; over rector van de Islamitische Universiteit te Rotterdam die volgens Geen Stijl geen ‘rector’ is maar ‘gewoon een bovenmeester is van een HaatHBO’)

Het komt vooral ook voor in populaire sociale media (type *Geen Stijl*). Ik trof op verschillende websites onder andere de volgende gevallen aan: ‘een Singh Varmaatje’, ‘een Tangetje’, een ‘Geert Wildersje’, tweemaal ‘een Brinkmannetje’ (een keer sloeg het op politicus Hero Brinkman die een alcoholcontrole zou hebben ontlopen, en een keer op politicus Eelco Brinkman die de pers op oneigenlijke gronden wist op te trommelen).

De betekenis lijkt vager te worden: niet altijd trots eerst, met later spijt, maar gewoon: iets dat niet hoort, iets fouts.

Ondanks het stemgeheim durf ik wel te verklappen dat Arie sympathie heeft voor Groen Links. Temeer daar ik er diep van overtuigd ben, dat niemand hem op een *Duyvendakje* zal betrappen, laat staan dat het patroon ooit aanvulling zal vinden met een *Verhagentje*.

Referenties

Halsema, Femke (2016). *Pluche*. Amsterdam: Ambo Anthos.